

§11. TỆP VÀ QUẢN LÝ TỆP 2 (2, 0, 0)

A - Mục đích, yêu cầu

Kiến thức: Nắm được khái niệm tệp và thư mục, biết nguyên lí hệ thống tổ chức lưu tệp, biết các chức năng của hệ thống quản lí tệp.

Kĩ năng: Đặt được tên tệp, viết được đường dẫn, đường dẫn đầy đủ.

B - Những điểm cần lưu ý và gợi ý dạy học

Phần này bao gồm các nội dung chính:

- Giới thiệu cách tổ chức quản lí tệp nói chung và trong hệ điều hành Windows nói riêng;
- Vai trò và chức năng của hệ thống quản lí tệp.

a) Tệp và thư mục

Điều cơ bản là làm cho HS:

- Biết cách đặt tên tệp đúng trong trường hợp đơn giản, không dành thời gian cho việc đặt tên trong MS-DOS mà chủ yếu trong Windows;
- Biết ý nghĩa của một số mở rộng tệp (Extension) mà hệ điều hành sử dụng với mục đích cụ thể, tức là một số mở rộng tệp mà ta không nên dùng cho tệp loại khác;
- Hiểu được các khái niệm liên quan tới thư mục: thư mục gốc, thư mục con, thư mục mẹ;
- Nắm được các khái niệm về đường dẫn (Path) và đường dẫn đầy đủ.

Đối với người dùng, trong nhiều hệ thống (như Windows), tệp được tổ chức, quản lý dưới dạng cây thư mục. Ở dạng cây thư mục, mỗi tệp thuộc và chỉ thuộc một thư mục. Mỗi đường dẫn xác định một nhánh của cây. Ngoài ra, tổ chức cây thư mục cho phép:

- Có thể đặt tên giống nhau cho các tệp khác nhau, tuy nhiên chúng phải có tên đầy đủ (đường dẫn đầy đủ) khác nhau (tức là chúng nằm trong các thư mục khác nhau);
- Phân nhóm tệp để tiện quản lý và tìm kiếm.

Tổ chức cây không phải là cách duy nhất để quản lý tệp. Trong một số hệ điều hành khác (như UNIX, Linux), tệp có thể được tổ chức, quản lý theo nguyên tắc *phân cấp*: một tệp có thể có nhiều phần tử quản lý và các phần tử này nằm ở nhiều thư mục khác nhau. Như vậy, để truy cập tới một tệp, người ta có thể có nhiều con đường khác nhau, đi qua các thư mục khác nhau. Tuy nhiên, chỉ giới thiệu sơ lược để HS biết như vậy mà không đi vào giải thích cụ thể.

Nên lưu ý cho HS hiểu, thư mục cũng là một loại tệp nhưng có cấu trúc riêng và chứa các thông tin phục vụ cho hệ điều hành biết cách tìm được tệp trên đĩa. Vai trò của thư mục đối với bộ nhớ ngoài (đĩa từ, đĩa CD, thiết bị nhớ flash,...) giống như vai trò của mục lục một cuốn sách.

Thư mục *không chứa trực tiếp nội dung tệp* mà nó quản lý. Dù là tổ chức dạng cây hay phân cấp một tệp (với một tên nhất định nào đó) chỉ được lưu trữ một lần trên đĩa. Điều này không cần lý giải cho HS.

Trong cấu trúc dạng cây, việc cho phép đặt tên tệp giống nhau ở các thư mục khác nhau là rất quan trọng, vì như vậy, mỗi lần đặt tên tệp ta chỉ phải quan tâm phân biệt tên tệp trong phạm vi một thư mục, chứ không phải trên toàn bộ đĩa.

Các thao tác đối với tệp/thư mục sẽ được xét kỹ hơn ở phần sau.

b) Hệ thống quản lý tệp

Trong hệ điều hành, hệ thống quản lý tệp có vai trò hết sức quan trọng. Tuy vậy, với các HS chưa thực hành nhiều trên máy tính, nội dung trình bày nên giới hạn ở việc liệt kê một số chức năng chính của hệ thống quản lý tệp mà không đi sâu giải thích bằng cơ chế hoạt động nào hệ điều hành đạt được điều đó.

Với các HS đã làm quen và nắm vững cách đặt tên tệp, các khái niệm về thư mục và đường dẫn có thể trình bày nhanh và ngắn gọn, dành thời gian chủ yếu để trình bày về hệ thống quản lý tệp. Ngay cả trong trường hợp này, việc trình bày cũng chỉ nên giới hạn trong việc minh họa và phân tích các tình huống cụ thể.

Để tạo điều kiện thuận tiện cho việc truy cập nội dung tệp như xem, sửa đổi, in,... hệ thống cho phép chỉ định chương trình xử lý với từng loại mở rộng tệp. Việc chỉ định chương trình xử lý được thực hiện như sau:

- ① Kích hoạt **Control Panel**;
- ② Chọn và kích hoạt **Folder Options**, trên màn hình sẽ xuất hiện cửa sổ như trên hình 1;

Hình 1

Hình 2

- ③ Kích hoạt trang **File Types**, ta có cửa sổ như trên hình 2;
- ④ Nháy chuột vào nút **New** và gõ mở rộng tệp cần xử lý (ví dụ **PP** – hình 3);
- ⑤ Chọn **OK**;

Hình 3

Hình 4

- ⑥ Trên cửa sổ mới (h. 4) chọn **Change...** trong mục **Opens with**;
- ⑦ Chọn mục **Select the program from a list** (h. 5).

Hình 5

Hệ thống cung cấp danh sách các chương trình có thể chọn để gắn với các tệp có phần mở rộng đã chỉ ra. Hãy chọn một chương trình phù hợp với phần mở rộng đó để hoàn thành việc chỉ định chương trình cho phần mở rộng tệp.